

Doç. Dr. Seyhan DORUK ile Söyleşi

Röportajı Yapan: İbrahim Ethem KOÇAK¹

Türk Arkeolojisine katkıları tartışılmaz olan kıymetli hocamız Doç. Dr. Seyhan DORUK ile yaptığımız bu röportajda hocamızın arkeoloji bölümünü neden tercih ettiğini, çalışmalarını, arkeoloji öğrencilerine önerilerini ve kendisine dair merak ettiğimiz soruları yönelttik.

İbrahim Ethem KOÇAK: Hocam, öncelikle bize kendiniz ve eğitim hayatınız hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Doç. Dr. Seyhan DORUK: 11 Ocak 1948’de Ankara’da, subay olan baba ile ev kadını annenin çocuğu olarak doğdum. İlk ve orta öğrenimimi Ankara Yenimahalle’de Gazi Osman Paşa İlkokulu ve Mustafa Kemal Lisesi’nde tamamladım. 1965 yılında Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Klasik Arkeoloji ve Çağdaş Anadolu Arkeolojisi Kürsüsünde yükseköğrenimime başladım. 1970 Şubat döneminde mezun oldum. Sonra Ankara Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi Mimarlık Bölümüne girdim. Mimarlık ikinci sınıfında okurken, DTCF Klasik Arkeoloji kürsüsünde açılan asistanlık sınavını kazanarak, 26 Şubat 1971’de Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal’ın başkanı olduğu kürsüde “Asistan” olarak göreve başladım. 1975’te Polatlı Topçu Okulunda askerlik görevimi yaptım. 1976 şubatında mimarlık diploma projemi

¹ Arş. Gör. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Gaziantep/TÜRKİYE.
ibrahimkocak80@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-2534-8893>

verdim. Mezuniyet için yapılması ve kabulü zorunlu, büro ve şantiye stajlarımı daha sonra tamamlayarak 01.01.1978 tarihinde “Mimar” unvanını kazandım. 20.12.1978’de Prof. Dr. Baki Ögün’ün yönetiminde “Hellenistik Çağ Batı Anadolu Stoaları” adlı tezimi vererek “Doktor” unvanını aldım. 1980 yılında DAAD’dan (Alman Akademik Değişim Servisi) 16 aylık burs kazanarak Almanya’ya gittim. Freiburg Goethe Enstitüsündeki 4 aylık dil kursundan sonra Berlin Hür Üniversitesinde (FUB) iki yarıyıl dil öğrenimi gördüm. Bu arada Berlin Arkeoloji Enstitüsünde (DAI) doçentlik tezi çalışmalarımı sürdürdüm. 12 Eylül 1980 darbesi, Yükseköğretimde de büyük değişikliklere neden oldu. 4.11.1981 de çıkarılan YÖK (Yükseköğretim Kanunu) ile Yardımcı Doçentlik denilen yeni bir unvan oluşturuldu. Doktoramı vereli 5 yıl olmadığı için mecburen Yardımcı Doçentlik sınavına girerek 1982 nisanında “Yardımcı Doçent” unvanını aldım, 1984 Mayıs ayında Yrd. Doç. kadrosuna atandım. 1994-1996’da Eskişehir Anadolu Üniversitesinde ve Ankara Üniversitesi Başkent Yüksek Okulunda da dersler verdim. Mayıs 1986 da “Doçentlik Merkezi Yabancı Dil Sınavını” kazandım. 6.10.1989’da “Doçent” unvanını aldım. 11.01.2015’te yaş haddinden emekli oldum. Fakültemizdeki bazı derslerime 2020 Haziranına kadar devam ettim.

Arkeoloji öğrenciliğimin ilk yılından başlamak üzere Adilcevaz-Kef Kalesi (1966-1972), Ahlat Mezarlığı (1966), Teos (1966), Kaunos (1966-1984), Haraba-Elâzığ (1969-1970), Bayraklı (1971-1973), Patnos- Molla İbrahim (1977), Kahta-Horis Kale (1978-1979), Arykanda (1985), Aphrodisias (1986-1989,1992), Magnesia (1990), Kıbrıs-Salamis (2000), Zeugma (2000) kazılarına katıldım.

TRT’nin “Aphrodisias, Bir Heykeltıraşlık Okulu” belgeselinde, Niğde Kalesi, Afyon ve Bartın Şehirleri Koruma Amaçlı İmar Planlarında (1993-1994), 2005-2010 yılları arasında Köprülü Kanyon (Antalya), Altındere (Trabzon), Honaz (Denizli) ve Tek Tek Dağları (Urfa) Milli Parkı Projelerinde danışman olarak çalıştım. Adli ve İdari yargı mahkemelerinde, bine yakın davada bilirkişilik yaptım.

İbrahim Ethem KOÇAK: Hocam, arkeolojiye olan ilginiz nasıl başladı ve neden bu bölümü tercih ettiniz?

Doç. Dr. Seyhan DORUK: Üniversite hayatıma gelinceye kadar arkeoloji nedir, hiçbir bilgin yoktu. ÖSYM (Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi) kurulmadan önce 1962 yılında üniversiteye giriş sınavlarında merkezi sınav uygulaması denemesi başlamıştı. ODTÜ, İTÜ gibi bazı üniversiteler giriş sınavlarını kendileri yapıyordu. 1965’te katıldığım üniversite giriş sınavında altı tercih hakkı vardı. Lise fen kolu mezunu olduğumdan ilk beş tercihte fen puanıyla öğrenci alan Ankara’daki tıp, kimya, eczacılık gibi fakülteleri yazmıştım. Açıkta kalmamak için son tercihim arkeoloji olmuştu. İlk beş fakülteyi kazanacak puanı tutturamadım. Son tercihim olarak kazandığım arkeolojiye isteksizce kaydımı yaptırdım. Sanata, özellikle resme karşı ilk okuldan beri ilgi duyuyor ve amatörce resim yapıyordum. Bu nedenle ders programında, arkeoloji derslerinin heykel, seramik ve çeşitli eski uygarlıkların sanatları gibi isimler taşıdıklarını görünce sevindim. Dersler başlayınca, onlara karşı ilgim ve sevgim daha da arttı. Arkeolojiyi sevmemin ve ona ilgi duymamın ilk nedeni, işte bu ders konularının çekiciliği olmuştur.

İlk yarıyılın sonlarına doğru arkadaşlarım, kendilerine yaptığım resimleri Baki Ögün hocamıza göstermişler. Bunları beğenen hocamız, ikinci yarıyılıda bana bazı çizimler yaptırmıştı ve beni kazılara çizim elemanı olarak götürmüştü. 1966 yılı yazında Adilcevaz Kef Kalesi, Ahlat, Teos ve Baki Hocanın başkan olarak yönettiği ilk kazısı olan Kaunos Kazılarına katılmıştım. Kazılar arkeolojiyi sevmemin ikinci, hatta daha önemli bir nedeni olmuştu. O kadar ki, yeniden üniversite sınavına girmeyi düşünürken, onu unutmuşum. Baki Hocanın bize söylediği bir söz vardı; hatırladığım kadarı ile *“kazı tozunu bir kez yutan bir daha onu bırakamaz”*.

İbrahim Ethem KOÇAK: Sizin arkeolojiden sonra mimarlık okuduğunuzu biliyoruz. Neden daha sonra mimarlık okudunuz?

Doç. Dr. Seyhan DORUK: Mimarlık okumama gelince. Lisedeyken mimar olmak gibi bir düşüncem de vardı. Bu nedenle Üniversite sınavlarına girdiğim sene, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinin Mimarlık Bölümü giriş sınavlarına da katılmıştım. Mimarlığa 50 öğrenci alınıyordu. Sınavı kazananların hemen hemen hepsi sınav jürisindeki hocaların “Akademi Giriş Sınavı Kurslarına” katılmışlardı. Doğal olarak kazanamamıştım. ODTÜ ya da İTÜ’ye girmek ise bugünkü gibi çok zordu. Mimar olma isteğimi arkeoloji eğitimimi tamamladıktan sonra yerine getirebildim. Katıldığım ilk kazılardan itibaren, tüm çizim işlerini üstlenmiş ve kazı mimarlığını “*alaylı*” olarak yürütmüştüm. Restorasyonlarda çalışmak, antik mimarlığı daha iyi anlamak ve yorumlamak için mimarlık eğitimi almak, “*mektepli*” olmak ihtiyacını duymuştum. Arkeolojiyi bitirdikten sonra, o sıralarda kendisi de mimarlıkta okuyan hocamız Ümit Serdaroğlu’nun teşviki ile mimarlık öğrenimine başladım.

İbrahim Ethem KOÇAK: Sizin öğrencilik yaptığınız yıllardaki arkeoloji öğrencileri ile şimdiki arkeoloji öğrencilerini karşılaştırdığınızda sizce ne gibi artıları ya da eksileri var?

Doç. Dr. Seyhan DORUK: Sorunuzun kapsamı çok geniş. O nedenle fazla derine inmeden, hemen aklıma gelen birkaç konuda karşılaştırma yapayım.

Hangi meslek olursa olsun, isteyerek ve severek seçilmesinin önemli olduğu kanısındayım. Arkeolojiye başladığım yıllarda bilerek ve isteyerek arkeolojiyi seçmiş öğrenci pek yoktu. Önceden bahsettiğim gibi, ben de arkeolojiyi isteyerek seçmemiştim. Bunun birçok nedenleri vardı. Birincisi, mezun olduktan sonra arkeolog olarak çalışacak kadroların az olmasıydı. Mezunlar müzelerde ve birkaç kurumda kadro bulabilirlerse mesleklerini yapabiliyorlardı. Aslında müzecilik de pek tercih edilmiyordu. Arkeoloji Bölümü, yalnız İstanbul ve Ankara’da vardı. Oralarda da asistanlık kadrosu, deyim yerindeyse kırk yılda bir açılıyordu. Mezunların hemen hemen hepsi meslekleri dışındaki işlerde çalışıyorlardı. Hatta o zamanlar “arkeolog, arkeoloji dışında her işte çalışabilir” gibi bir deyiş vardı. Kadro sorunu nedeniyle, çoğu sosyal dallardakiler gibi, arkeoloji okuyanların da büyük bir kısmının amacı, bir üniversite mezunu olmak, askerlik görevini yedek subay olarak yapmak, lise mezunlarına kıyasla daha iyi maddi olanaklara sahip olmaktı.

Bizim zamanımıza kıyasla, günümüzde arkeolojiye karşı ilginin arttığını, arkeolojiyi bilinçli, severek seçenlerin çoğaldığını görüyorum. Bugün arkeoloji seçen öğrenciler arasında doktor, avukat, öğretmen gibi meslek sahibi olan öğrenciler de var. Onların meslek seçimindeki bilinçlilikleri ve daha başlangıçta mesleği sevmeleri kanımca bizim zamanımızdakilere göre artırlardır. Ancak mezuniyetten sonra mesleklerinde çalışma olanakları, bizim zamanımızdakinden pek farklı değil. Bırakın meslekte çalışmayı, başka bir iş bulmaları bile bizim zamanımıza göre çok zorlaştı. Gelecek kaygıları bize kıyasla daha fazla. Günümüzde üniversitelerin arkeoloji bölümü sayısı elliye yaklaştı. Arkeoloji mezunlarının sayısı da ihtiyacın çok çok üstünde. Arkeolog kadroları yine yetersiz. Arkeoloji eğitiminin kalitesi de bazı üniversiteler dışında oldukça düştü. Mezuniyetten sonra hemen iş bulma zorluğu, arkeolojiyi severek tercih eden öğrencilerin bile ilgilerini zamanla azaltmaktadır. Son sınıfa geldikçe bazı öğrencilerin derslere devamsızlıklarının artmasının da bu nedenden kaynaklandığı düşüncesindeyim.

Öğrenciliğimin ilk yıllarında DTCF’nin Arkeoloji katında çok zengin bir “Arkeoloji Bölümü Kütüphanesi” vardı. Ayrıca Alman, İngiliz ve Amerikan Kültür Dernekleri Kütüphaneleri ile Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi arkeolojik kitaplara sahipti. Ancak derslerimizle ilgili Türkçe kitap yok denecek kadar azdı. Bu nedenle “Hamit Dershanesinde” dia gösterilen derslerde, bazen yaktığımız mum ışığında, adeta stenograflar gibi not tutuyorduk. Ben sarı yapraklı deftere tuttuğum notları sonra el yazısıyla temize çekiyordum. Bahsettiğim kütüphanelerdeki kitaplardan yabancı dilimin yettiği kadar yararlanıyor, bazı fotoğrafları kopyalayıp, evde çini mürekkebi ile çiziyor ve defterlerime ekliyordum. Daktiloya erişme olanağımız yoktu. Öğrencilik zamanını

bırakın, 1978'deki doktora tezimi bile elle yazıp, daktilo ettirmiştım. Fotokopi yoktu, teksir işi bile yaygın değildi.

Günümüzde öğrencilerin DTCF, TTK ve kültür dernekleri kütüphaneleri dışında, İngiliz ve Amerikan Arkeoloji Enstitülerinin kütüphanesinden de faydalanmaları mümkün. Türkçe yazılmış veya tercüme edilmiş kitapların sayısı her geçen gün artmakta. Fotokopi ile kitapların istedikleri bölümlerine sahip olabiliyorlar. Derste harıl harıl not tutmaları gerekmiyor. Bunlar, bizim zamanımıza kıyasla çok büyük avantajlar.

Günümüz öğrencilerinin bizim dönemimize göre kuşkusuz en büyük artıları teknolojiden yararlanmalarındır. Şimdiki öğrenciler ödev, seminer, doktora gibi çalışmalarını bilgisayar, tablet hatta akıllı telefonlarda yazabiliyorlar. Derste gördükleri resimlere kolayca ulaşabiliyorlar. İnternet yoluyla istedikleri kitap, makale ve hemen hemen her fotoğraf ellerinin altında, gezmedik ve görmedikleri antik yerlere internetten erişebiliyorlar. Dil sorununu da kısmen çeviri uygulamalarıyla çözebiliyorlar. Bunlara ve bunlar gibi pek çok olanaklara sahip olmaları, bizim zamanımıza göre en büyük artıdır.

İbrahim Ethem KOÇAK: Hocam, akademi ve arkeoloji bilimi açısından gençlere tavsiyeleriniz var mı?

Doç. Dr. Seyhan DORUK: Türkiye'de arkeolojiye geçmişte ve zamanımızda yeterince değeri verilmemiştir. Gelecekte de böyle olacağını sanıyorum. Bu nedenle arkeolojiyi seçecek öğrencilerin de ilk önce bunu göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Baştan söylemek gerekirse, arkeolojiyi seçecek öğrenciler, mezun olduktan sonra, kamuda veya özel sektörde hemen iş bulmalarının çok zor olduğunu unutmamalıdır.

Daha önce de belirtmişim. Meslek seçiminde merak, ilgi ve sevgi önemlidir. Bu mesleği seçeceklerin en başta, insanın var olmasından itibaren ürettiği maddi kalıntıları bulmayı istemeleri, tarih öncesi veya tarihi dönemlerin inançlarını, yaşam biçimlerini, ekonomisini, üretim şekillerini merak etmeleri gerekiyor. Bunun için de kitap okumaya meraklı olmalı ve bol bol okumalı, sadece derslerden öğrendikleri ile yetinmemelidirler. Arkeolojiye malzeme temin eden kazılar ve yüzey araştırmaları, öğrencilerin sadece derslerde öğrendiklerini pekiştirdikleri bir yer değil, aynı zamanda her yönden eğitildikleri ve yeni bilgiler kazandıkları yerlerdir. Bu nedenle öğrencilerin daha birinci sınıftan başlayarak buralara katılarak arazi deneyimine sahip olmalarını tavsiye ediyorum. Fakat her öğrencinin öğrenimlerinin ilk yılından başlayarak kazılara katılmasına imkân yoktur. Ancak bilgisayar kullanmakta özel becerileri varsa, çizim yetenekleri gibi başka bazı özelliklere sahiplerse, bu özellikleri onların ilk sınıftan itibaren kazı ekibine dahil edilmelerinde tercih nedeni olacaktır.

Arkeolojide göz algılaması önemlidir. Bu nedenle öğrencilerin yine öğrendiklerini pekiştirmeleri için çok sayıda ören yeri ve müze gezmeleri gerekir. Bunun için de maddi kaynak ayırmak zorunda olduklarını unutmamalıdır. Kazılara katılanların, hafta sonlarını çevrelerindeki ören yerlerini gezerek değerlendirme olanakları vardır. Günümüzde birçok dalda olduğu gibi, arkeolojide de yabancı dilin önemi büyüktür. Gelecekte kariyer yapmak isteyen öğrencilerin yabancı dil sorunları varsa, bunu lisans eğitimleri sırasında çözmeleri gerekir. Bunun için Erasmus öğrenci değişim programına katılmaları yardımcı olabilir.

İbrahim Ethem KOÇAK: Sayın hocam öğrenciniz olduğumuz zamanlarda derslerinizi keyifle dinler ve öğrenirdik. Bu güzel sohbetle yine sizden çok şey öğrendik. Ayrıca arkeoloji öğrencilerine vermiş olduğunuz kıymetli tavsiyeler için onlar adına ben teşekkür ederim. Ağzınıza sağlık diyor teşekkür ediyorum hocam.

Doç. Dr. Seyhan DORUK: Sizlerin ve Bozok Sosyal Bilimler Dergisinin başarılarının devamını diliyorum. Umarım arkeoloji bölümü öğrencileri anlattıklarımızı dikkate alır ve kendilerine bir ders çıkartırlar. Teşekkür ederim.